

Aviciin kuolemaan liittyvät yhteisöllisyyttä rakentavat ja hajottavat mediarituaalit. Miten musiikintuottaja Tim Berglingiä surraan sosiaalisessa mediassa?

Enni Salo
Turun yliopisto

Tässä artikkelissa tarkastelen, millaisia mediarituaaleja Tim Berglingin (1989–2018), paremmin tunnettuna Aviciin, kuolema on tuonut esille sosiaalisessa mediassa sekä minkälaista yhteisöllisyyttä ne rakentavat. Lisäksi analysoin, miten poleemiset mediarituaalit osittain hajottavat sekä paradoksaalisesti lopulta rakentavat yhteisöllisyyttä. Tämän ohella tuon esille syitä Aviciin kuoleman mediaspektaakkeliin. Menetelmänä hyödynnän lähilukemista sekä mediaetnografista tutkimusotetta, ja pohjaan analyysia aikaisempan mediarituaalien tutkimukseen, jossa on tarkasteltu esimerkiksi Michael Jacksonin kuolemaan ja hautajaisiin liittyvää uutisointia. Alati muuttuva sosiaalinen media on huomionarvoinen tutkimuskenttä, sillä se mahdollistaa uudenlaisten kuolemanrituaalien muodostumista. Nykypäivänä sosiaalinen media on osana monien suruprosessia, ja kuolemaan liittyvät mediarituaalit voivat vahvistaa ihmisten tunnetta yhteenkuuluvuudesta. Kuolemanrituaalit ovatkin olleet läpi historian ihmisille tapa surra poismenneitä, ja nyt tämä näkyy esimerkiksi Instagramissa, jossa on monia julkaisuja Aviciin muistolle. Monet fanit myös kommentoivat päivittäin Aviciin Instagram-tilin julkaisuihin osanottojaan. YouTubeen puolella taas fanit ovat tehneet Aviciille muistovideoita. Parhaimmillaan tämänkaltaiset mediarituaalit tuovat ihmisille uuden tavan ilmaista ja käsitellä surua sekä tuntea yhteenkuuluvuutta, mutta vähintäänkin ne ovat osana muokkaamassa kuolemanrituaaleja.

Kuolema sosiaalisessa mediassa ja julkisuudessa

Uskontotieteilijänä kuolemaan liittyvät rituaalit ovat kiinnostaneet minua jo pidemmän aikaa, ja kesällä 2018 avopuolisoni isoäidin kuoleman jälkeen Facebookiin kirjautuessani huomasin nykyajalle tyypillisen tavan käsitellä menetystä: isoäidin läheiset olivat kirjoittaneet Facebookiin muistokirjoituksia sekä julkaisseet kuvia ja videoita yhdessä vietetyistä hetkistä. Kommentteissa ihmiset ottivat osaa suruun niin sanoilla kuin sydän- ja surunaama-kuvasympoleilla. Kutsu muistotilaisuuteen jaettiin sosiaalisen median välityksellä. Lisäksi on huomionarvoista, että vielä vuosien jälkeen läheiset julkaisevat kuvia ja videoita isoäidistä melko säännöllisesti. Tykkäyksien ja kommenttien myötä olemme avopuolisoni kanssa osallistuneet näihin kuolemanrituaaleihin sosiaalisessa mediassa, vaikka muu perhe asuu Walesissa. Sureminen sosiaalisessa mediassa voikin olla tärkeä osa suruprosessia ja sen avulla voi jakaa tunteita muiden kanssa (Gamreklidze & al. 2017, 14).

Sosiaalinen media on mahdollistanut monenlaisia kuolemaan liittyviä mediarituaaleja. Tässä artikkelissa pohdin, millaisia Tim Berglingin (1989–2018), taiteilijanimeltään Avicii, kuolemaan liittyviä mediarituaaleja on sosiaalisesta mediasta löydettävissä sekä minkälaista yhteisöllisyyttä ne tuottavat. Yhteisöllisyyttä luovien mediarituaalien rinnalle nousee poleemiset rituaalit, jotka osaltaan saattavat myös hajottaa yhteisöllisyyden tunnetta. Aineistoni on kerätty Instagramista sekä YouTubeista ja sisältää eri käyttäjien julkaisuja, kuten kuvia, videoita sekä kommentteja. Bergling oli suosittu ja kuuluisa DJ sekä musiikintuottaja, joka teki itsemurhan 20.4.2018, vain 28-vuotiaana. Hänen kuolemansa aiheutti laajalti keskustelua ja surua sosiaalisessa mediassa. Suru näkyy esimerkiksi siinä, kuinka Aviciin Instagram-tiliin tulee vielä tätä kirjoittaessa päivittäin monia uusia kommentteja surevilta faneilta. Pohdin mediarituaalien ohella lisäksi tarkemmin syitä siihen, miksi Aviciin kuolemasta muodostui mediaspektaakkeli eli suuri mediatapahtuma.

Medialla on merkittävä rooli kuolemanrituaalien muokkaantumisessa (Sumiala 2013, 97), ja sosiaalisen median hyödyntäminen suruprosessissa on mediayhteiskunnissa arkipäivää. Media- ja kommunikaatiotutkija Folker Hanuschin mukaan media onkin tuonut kuoleman takaisin julkiselle alueelle. Kuolema oli melko julkinen tapahtuma 1800-luvun lopulle saakka, mutta sairaskotien ja sairaaloiden takia 1900-luvulla kuolemasta tuli tabu. Lääketiede teki kuolemasta ja kuolemisen yksityisasian, mutta media toi ne takaisin julkiseen tilaan. (Hanusch 2010, 2.) Median rooli kuolemaan liittyvien käsitysten rakentumisessa on merkittävä (Williamson & al. 2011, 550; Sumiala & Hakola 2013, 3), ja mediarituaalit ovat osa median valtaa nyky-yhteiskunnassa (Couldry 2003, 21). Näistä syistä on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, millaisia diskursseja mediassa ylipäättään kuolemasta esiintyy sekä tutkia tarkemmin kuolemaan liittyviä mediarituaaleja.

Kuolemaan liittyviä mediarituaaleja voidaan tarkastella monin eri tavoin. Esimerkiksi informaatiotutkija Jed Brubakerin ja tietotekniikantutkija Gillian Hayesin artikkelissa tarkasteltiin MySpaceen jätettyjä kommentteja auto-onnettomuudessa kuolleelle tytölle (Brubaker & Hayes 2011). Ellada Gamreklidzen ja kumppaneiden tutkimuksessa puolestaan selvitettiin sosiaalisen median roolia suruprosessissa haastatteleamalla ihmisiä, jotka olivat menettäneet läheisen 18 kuukautta ennen haastattelua (Gamreklidze & al. 2017, 6). Artikkelissa mainitaan, kuinka monenlaista muutakin internetissä tapahtuvaa suremista tulisi tutkia, esimerkiksi luonnonkatastrofien, kouluampumisten sekä lemmikin tai julkisuuden henkilön kuoleman jälkeen (Gamreklidze & al. 2017, 23). Julkisuuden henkilöiden suremista on käsiteltykin aikaisemmassa tutkimuksessa, esimerkiksi media- ja kommunikaatiotutkijan Johanna Sumialan vuoden 2010 teoksessa *Median rituaalit: Johdatus media-antropologiaan* tarkastellaan Michael Jacksonin kuolemaan liittyviä mediarituaaleja. Kuolemantutkija Tony Walter on puolestaan kirjoittanut artikkelin Jade Goodyn kuoleman suremisesta sosiaalisessa mediassa (Walter 2011), ja kuoleman-kulttuurin tutkija Margaret Gibson on pohtinut Steve Irwinin julkista suremista (Gibson 2007).

Sosiaalinen media ja sen eri alustojen ominaisuudet ovat jatkuvan muutoksen alla, minkä takia kuolemaan liittyvien mediarituaalien säännöllinen tarkastelu on tärkeää. Internetin ja sosiaalisen median käyttö on yleistynyt nopeasti ja tullut merkittäväksi osaksi ihmisten arkea.¹ Internetissä suoritettavien mediarituaalien tarkastelu auttaa ymmärtämään paremmin ihmisten toimintaa. Artikkelini tavoitteena on tarkentaa käsitystä siitä, millaisia kuolemaan liittyviä mediarituaaleja nykyisessä sosiaalisen median kentässä esiintyy ja kuinka ne luovat yhteenkuulu-

---

¹ Esimerkiksi teoksessa *Sosiaalisen median lyhyt historia* kerrotaan, kuinka kolme neljäsosaa 15–75-vuotiaista suomalaisista jo vuonna 2006 käytti internet-verkkoa (Suominen 2013a, 95).

vuuden tunnetta. Yhteenkuuluvuus on kaiken sosiaalisen ja yhteiskunnallisen elämän perusedellytys (Sumiala 2010, 143), mikä heijastuu selkeästi sosiaalisessa mediassa toimitettavissa rituaaleissa. Sumialan mukaan klassisessa antropologisessa teoriassa kuolemanrituaalien tarkoituksena on vahvistaa yhteisön koheesiota ja jaettuja arvoja, hoitaa yhteisön jäseniä sekä luoda yhteenkuuluvuuden tunnetta. Tarkoituksena on auttaa yhteisöä selviämään menetyksestä. (Sumiala 2010, 132.) Artikkelissa tuon esille, miten kuolemaan liittyvät mediarituaalit luovat yhtenäisyyden tunnetta fanien kesken ja antavat tilaa surra sekä muistella. Ne niin ikään tuovat esille yhteisölle tärkeitä arvoja. Tavoitteet ovat siis yhtenevät klassisen antropologisen teorian esittämien tavoitteiden kanssa.

Sosiaalinen media, rituaalit ja mediarituaalit

Sosiaalinen media on verkossa olevien eri palvelimien mahdollistamaa käyttäjien yhteyttä muihin käyttäjiin, minkä lisäksi keskeistä on käyttäjien mahdollisuus luoda sisältöä ja jakaa viestejä muiden kanssa (Acar 2014, 17, 25). Voidaan sanoa, että miltei kaikkia suuria nykyisiä nettisivuja voidaan pitää sosiaalisina medioina (Acar 2014, 158). Aineistoni on kerätty kahdelta merkittävältä nettisivulta: Instagramista ja YouTubesta. Molempien sivustojen käyttäjät voivat melko vapaasti luoda omaa sisältöä, keskustella toistensa kanssa ja reagoida muiden tuottamaan sisältöön. Sosiaalinen media on siis rikkonut aikaisemman selkeän jaon, jossa ihmiset olivat joko median yleisöä tai sisällöntuottajia (Rosen 2012, 13). Se mahdollistaa monenlaista osallistumista, mutta sosiaalisessa mediassa on myös monia käyttäjiä, joilla ei ole ollenkaan julkaisuja, sillä heidän tarkoituksenaan on vain seurata muiden käyttäjien toimintaa (Bärtl 2018, 21). Kaikki käyttäjät eivät siis julkaise sisältöä, jätä kommentteja, jaa videoita tai kuvia tai tykkää niistä. He jäävät katsojan rooliin, eivätkä toimi sisällöntuottajina. Artikkelissani kuitenkin keskityn niiden käyttäjien julkaisuihin ja toimintaan, jotka ovat osallistuneet sosiaalisessa mediassa rituaalien tuottamiseen.

Sosiaalisessa mediassa tapahtuvaa yhteisölle merkityksellistä, toistuvaa ja usein säännönmukaista toimintaa voidaan tarkastella rituaalin käsitteen avulla. Media- ja kommunikaatiotutkija Nick Couldry listaa kolme antropologista tapaa lähestyä termiä rituaali, joista ensimmäinen on tavanomainen ja toistuva toiminta, kuten erilaiset tottumukset, esimerkiksi radion avaaminen aina aamuisin. Toinen on muodollinen toiminta, joka on säännöllistä ja tarkoituksenmukaista, esimerkiksi pöydän kattaminen tietyllä kulttuurillisesti merkityksellisellä tavalla. Kolmantena on toiminta, jossa on mukana ylimaallisia arvoja, kuten ehtoollinen. (Couldry 2003, 3.) Sumiala puolestaan korostaa, kuinka käsitys rituaalista on jatkuvan kehityksen ja muutoksen alla (Sumiala 2010, 45). Hänestä on harhaanjohtavaa väittää, että kaikki mediaan liittyvä toisto on rituaalista. Sen sijaan rituaalin on ”kytkeydyttävä yhteisön arvoihin ja sen tunnistamiin ja tunnustamiin merkityksiin ja kuviteltuihin yhteisöihin.” (Sumiala 2010, 97.) Tämä määritelmä kattaa alleen monipuolista rituaalista toimintaa ja tuo esille sen, kuinka keskeistä rituaalille on yhteisön arvot ja kuviteltu yhteisö. Kuvitellusta yhteisöstä on ensimmäisenä kirjoittanut politiikantutkija Benedict Anderson, jonka mukaan kansakunnat ovat kuviteltuja poliittisia yhteisöjä, sillä jäsenet eivät voi tavata useimpia kanssakansalaisiaan, mistä huolimatta heidän mieleensä on kuva jaetusta yhteydestä (Anderson 2007, 39). Andersonin määritelmää kuvitelluista yhteisöistä voidaan soveltaa myös muihin yhteisöihin, jotka ovat niin laajoja, etteivät jäsenet voi henkilökohtaisesti tuntea toisiaan. Sosiaalisessa mediassa suruaan yhdessä mediarituaalien välityksellä jakavien ihmisten tuntemaa yhteisöllisyyttä voidaan näin nimittää kuviteluksi yhteisöksi (ks. esim. Pentaris 2014; Gibson 2007).

Julkisesta kuviteltujen yhteisöjen surutyöstä huolimatta sosiaalisen median ja rituaalien välinen yhteys voi jäädä monille hämäräksi. Sumialan mukaan arkiajattelussa rituaalit kytketään useimmiten niin kutsuttuihin ”primitiivisiin kulttuureihin” tai uskonnon harjoittamiseen, mistä johtuen voi olla hankalaa tunnistaa rituaaleja, jotka liittyvät arkiseen elämään sekä mediaan (Sumiala 2010, 35). Rituaalitutkija Ronald Grimesin mukaan aiemmin median ja rituaalin käsitteet miellettiinkin olevan toisistaan täysin erillään. Nykyään hänestä median ja rituaalin käsitteet voidaan kytkeä vahvasti toisiinsa, ja usein media jopa korostaa rituaalin tärkeyttä. (Grimes 2006, 3–4.) Grimesin mukaan on monia eri tapoja, miten median ja rituaalien suhdetta voidaan ymmärtää. Näitä ovat esimerkiksi media rituaalin esittäjänä tai rituaalinen tapahtuma, jota median avulla laajennetaan. Yleisö voi passiivisesti seurata mediassa esitettäviä rituaaleja, mutta katsojasta tulee aktiivinen osallistuja hänen ottaessaan osaa rituaaliin. Sama pätee, jos osallistuminen tapahtuu etänä. (Grimes 2006, 4–5.) Voidaankin sanoa, että mediayhteiskuntien rituaalinen toiminta on vahvasti kytkettynä eri medioihin.

Couldryn mukaan mediarituaalit ovat muodollisia tekoja, jotka rakentuvat mediaan liittyvien kategorioiden ja rajojen ympärille ja samalla kytkeytyvät mediaan liittyvien arvojen kokonaisuuteen (Couldry 2003, 59). Mediarituaalit edustavat jotakin laajempaa, joka on perinpohjaisesti kytkeytynyt yhteiskuntaan, käsitykseemme yhteiskunnasta ja siihen, miten me olemme osana sitä (Couldry 2003, 4). Määrittelyyn vaikuttaa se, että rituaalin määritelmä vaihtelee teoreetikosta ja ajasta riippuen. Mediarituaalien tutkimus kuitenkin avaa käsitettä, ja esimerkkinä Couldry kirjoittaa teoksessaan *Media rituals: A Critical Approach* WTC-tornien romahtamiseen liittyvästä median uutisoinnista mediarituaaleina (Couldry 2003, 73).² Toinen mediarituaaleista kirjoittanut tutkija Johanna Sumiala on myös julkaissut tärkeitä tutkimuksia, joissa tarkastellaan erityisesti mediassa ja sen uutisoinnissa tapahtuvaa kuoleman ritualisointia (ks. esim. Sumiala-Seppänen & Stocchetti 2007; Sumiala 2014a; Sumiala 2014b; Sumiala & Lounasmeri 2016; Sumiala 2017). Vuoden 2010 *Median rituaalit: Johdatus media-antropologiaan* teoksesta julkaistiin vuonna 2013 kansainvälinen täydennetty versio *Media and Ritual. Death, Community and Everyday Life*. Näissä käsitellään muun muassa Anna Lindhin kuolemaan liittyvää uutisointia sekä Jokelan ja Kauhajoen kouluammunnan jälkeisiä mediarituaaleja. Media-antropologian suuntaus on Sumialan mukaan lähestymistapa, jossa ”mediaa, sen esityksiä, tuotantoa ja vastaanottoa analysoidaan symbolisen ja sosiaalisen todellisuuden rakentumisen näkökulmasta.” (Sumiala 2010, 46.) Media-antropologit ovat tutkineet myös muun muassa prinsessa Dianan kuolemaan ja hautajaisiin liittyviä mediarituaaleja (ks. Hobart 2005; Walsh 2000).

Lisäksi mediaa ja kuolemaa on tutkittu esimerkiksi analysoimalla kuolemanrituaaleja Facebookissa ja YouTubessa (ks. esim. Lagerkvist 2013; Georges 2014; Giaxoglou 2014; Pentaris 2014; Bell & al. 2015). Myös muilla sosiaalisen median sivustoilla, kuten Second Life -virtuaalimaailmassa tapahtuvaa vainajien digitaalista suremista on tutkittu (Gibson 2017). Vuonna 2014 julkaistu Anna Haverisen väitöskirja *Memoria Virtualis – death and mourning rituals in online environments* syventyy puolestaan siihen, miksi ja millaisia kuolemanrituaaleja internetissä suoritetaan. Haverisen tutkimus painottuu yksityisten henkilöiden läheisten kuolemien suremiseen ja heidän muistonsa kunnioittamiseen. (Haverinen 2014.) Mediarituaalien tutkimuksen aihepiiriä voidaan siis lähestyä monelta eri kannalta, mikä on tarpeellista teknologian ja sosiaalisen median jatkuvan kehityksen takia. Walter käsittelee teoksessaan *What Death Means*

---

² *Media rituals: A Critical Approach* (2003) teoksen lisäksi Couldry on kirjoittanut esimerkiksi *Big Brother* -tositelevisiosarjasta rituaalisena tapahtumana ja sosiaalisuuden merkityksestä median kontekstissa (Couldry 2002; Couldry & Dijck 2015). Lisäksi Couldry on yhdessä Andreas Heppin kanssa kirjoittanut mediatapahtumien rituaalisuudesta (Couldry & Hepp 2010) sekä teoksen *The Mediated Construction of Reality* joka käsittelee sosiaalisen median vaikutusta mediayhteiskunnan elämään (Couldry & Hepp 2016).

Now: Thinking Critically about Dying and Grieving sitä, miten internet ja digitalisoituminen ovat vaikuttaneet kuoleman käsittelyyn (Walter 2017). Sosiaalinen media on antanut uutta tilaa ihmisille surra ja käsitellä kuolemaa. Tämä tila on jatkuvan muutoksen alla, sillä erilaiset päivitykset voivat lisätä tai poistaa käyttöominaisuuksia. Muutokset ja ominaisuudet vaikuttavat ja rajaavat sitä, miten sosiaalista mediaa voidaan hyödyntää kuolemanrituaalien suorittamisessa.

Media-antropologisessa tutkimuksessa on keskeistä pohtia, miten media yhdistää ja erottaa ihmisiä toisistaan sekä miten mediaa käytetään, kun rakennetaan käsitystä yhteisestä maailmasta. Median avulla ihmiset liittyvät kuviteltuihin yhteisöihin, joissa yhteenkuuluvuus rakentuu mediatapahtumien ympärille, ja juuri tätä media-antropologit tutkivat. (Sumiala 2010, 14.) Johanna Sumialan ja Minttu Tikan mukaan verkkoetnografian tehtävänä on löytöjensä tematisoinnilla osallistua laajemmin mediaetnografisen tutkimuksen kentällä käytävään keskusteluun (Sumiala & Tikka 2013, 178). Tämän artikkelin tarkoituksena on osaltaan tarkentaa kuvaa kuolemaan liittyvistä mediarituaaleista.

Mediaetnografinen tutkimusote ja tutkimuseettiset kysymykset

Analyysissäni hyödynnän mediaetnografista tutkimusotetta, joka on Sumialan ja Tikan mukaan läheistä sukua media-antropologialle, mutta mediaetnografiassa huomio on rajattu tarkemmin empiiriseen kenttätööhön (Sumiala & Tikka 2013, 171). Mediaetnografia on laajentunut viime vuosikymmeninä verkon tutkimukseen, jota joskus kutsutaan netnografiaksi (Sumiala & Tikka 2013, 177). Verkossa tehtävässä etnografisessa tutkimuksessa voidaan kerätä aineistoa muun muassa dokumentoimalla ja havainnoimalla. Tutkimuskohteena on usein jokin ryhmä, ilmiö tai tapaus, ja aineiston analyysissä kiinnitetään tyypillisesti huomiota esimerkiksi merkitysten, symbolien, myytien, rituaalien ja yhteisöllisyyden kysymyksiin. (Sumiala & Tikka 2013, 178.) Tämä tutkimusote sopii omaan internetissä tapahtuvaan kenttätööhöni, jonka tarkoituksena on tutkia rituaaleja sekä yhteisöllisyyttä. Aineistoni havainnoinnin ja dokumentoinnin, eli kirjallisen kuvaamisen myötä tarkastelen, minkälaisia mediarituaaleja sosiaalisesta mediasta löytyy.

Lisäksi käytän lähilukemisen tekniikkaa, joka perustuu tarkkaavaisuuteen ja toistoon. Viestinnän tutkija Barry Brummett kirjoittaa teoksessaan, kuinka lukeminen on yritys ymmärtää sosiaalisesti jaettuja merkityksiä, joita tukevat sanat, kuvat, objektit, teot sekä viestit (Brummett 2010, 25). Lähiluku taas on tietoista, kurinalaista kohteen lukua, jossa pyrkimyksenä on ymmärtää tekstin syvempiä merkityksiä ja usein myös kriittisesti analysoida sitä (Brummett 2010, 9). Tämän avulla pyrin ymmärtämään aineiston sisältöä ja poimimaan sieltä esille tärkeimmät aspektit yhteenkuuluvuuden ja mediarituaalien kannalta. Tyypittelen toistuvat mediarituaalit ja tarkastelen, miten niillä luodaan tai osittain rikotaan yhteisöllisyyttä.

Aineistoa valitsemastani aiheesta on sosiaalisesta mediasta helppoa löytää, mutta sen käyttöön liittyy tiettyjä tutkimuseettisiä kysymyksiä, joiden pohtiminen on oleellinen osa artikkelin tekoprosessia. Kuten sosiaalisen median tutkija Riikka Turtiainen ja digitaalisen kulttuurin tutkija Sari Östman huomauttavat, verkon tutkimuseetiikka on vielä osittain harmaata aluetta (Turtiainen & Östman 2013, 49) ja vakiintuneet käytännöt ovat vielä suurelta osilta kehittymättä (Kosonen et al. 2018, 117). Yleisesti selvänä käytäntönä kuitenkin pidetään sitä, että suljetusta verkkoyhteisöstä ei voi automaattisesti olettaa suostumusta (Turtiainen & Östman 2013, 56). Aineistoni on kuitenkin kerätty julkisesta aineistosta, Instagramista ja YouTubesta, mitä varten ei usein ole tarvetta pyytää suostumusta aineiston tuottajalta (Kosonen & al. 2018, 119). Lisäksi

YouTubeen käyttöehdoissa tulee ilmi, että muut käyttäjät saavat käyttää, kopioida, levittää, muokata, näyttää ja esittää sisältöä. Tätä ollaan aiemmassa YouTubea koskevassa tutkimuksessa pidetty tutkimukseen suostumisena (Pentaris 2014, 37). Tarkastelen YouTubea puolelta viittä videota kommentteineen, joista yhdessä esiintyy YouTube-tilin sisällöntuottaja, joka on täysi-ikäinen sekä tietoinen käyttöehdoista.³ Muut videot ovat videokuvaa julkisilta paikoilta tai koosteita Aviciin elämästä. Tämän huomioon ottaen YouTube-videoita voidaan tutkia eettisesti.

Instagramista tarkastelen tilien @avicii kommentteja sekä fanitilin @avicii_never_forget_you julkaisuja kommentteineen. Sain Instagramin yksityisviestillä fanitilin suostumuksen tutkimukseen, eli voin tutkimusetiikan näkökulmasta analysoida tilin julkaisuja. Olen jättänyt kokonaan pois YouTubea ja Instagramin kommentoijien käyttäjänimet, sillä kommentit heijastavat laajempaa ja toistuvaa kommenttityyppiä, jolloin yksittäisen kommentoijan käyttäjänimen tietäminen ei ole oleellista. YouTubea muistovideoiden ja Instagramin fanitilin käyttäjänimet ovat puolestaan keskeisiä lähdetietoja, mistä syystä ne ovat esillä tutkimuksessa.

Tutkimuseettisten kysymysten pohdinta on merkittävää sikäläkin, että artikkelin aihetta voidaan pitää herkkänä ja henkilökohtaisena. Kyseessä on ihmisten tapa toimittaa kuolemaan liittyviä mediarituaaleja, joka on usein emotionaalinen prosessi, jossa mahdollisesti tuodaan esille oma suhde vainajaan. On kuitenkin huomioitava, että ihmiset voivat suorittaa näitä rituaaleja yksityisellä ja anonyymilla tavalla heidän näin halutessaan; esimerkiksi Aviciille voi lähettää suoraan Instagramissa yksityisviestin. Tästä huolimatta fanit joukolla kommentoivat julkiselle alustalle, mistä voidaan päätellä, ettei yksityisyys ole ensisijaista kommenttien jättäjille. Päinvastoin kommenttien jättämisessä korostuu yhteenkuuluvuus ja osallistuminen julkiseen suremiseen.

Näenkin, että voin hyödyntää aineistoa, sillä sisällöntuottajat ja kommentoijat ovat itse tietoisesti julkaisseet aineiston julkisesti muille nähtäväksi (Kosonen & al. 2018, 119; Wilkinson & Thelwall 2011, 397). Lisäksi olen jättänyt pois kommentoijien käyttäjänimet ja pyytänyt Instagramin fanitilin suostumuksen tutkimukseen. Sosiaalista mediaa koskevassa tutkimuksessa tulee huomioda se, että aineistot eivät aina säily julkisena. Käyttäjät saattavat poistaa videoita, ja niiden katsomista voi rajata esimerkiksi lainsäädäntö tai kansalliset sopimukset tai niiden muuttuminen (Suominen 2013b, 22). Aineisto on laadultaan muuttuvaista ja häviäväistä; videoita, uutisia ja kommentteja voidaan muokata tai poistaa kokonaan. Toistaiseksi Aviciin Instagram-tili on vielä toiminnassa, mutta on epäselvää kuka kontrolloi tiliä nykyään. Sosiaalisen median tutkija Tama Leaver kirjoittaa artikkelissaan, että useimmilla sosiaalisilla medioilla ei ole selkeää menettelytapaa käyttäjän kuollessa. Hän huomauttaa, miten ihmisten jättämällä digitaalisilla jäljillä voi olla jopa historiallista tai arkistoinnillista arvoa. (Leaver 2015, 2.) Aviciin tilillä ja julkaisujen kommentteilla on tällaista arvoa, minkä takia on tärkeää tutkia sitä, kun se on vielä aktiivinen.

Aineisto

Aineistoni on kerätty Instagramista ja YouTubea 2.11.2018–20.2.2019 välisenä aikana, jolloin faneilla on ollut runsaasti aikaa reagoida Aviciin kuolemaan. Käytin erilaisia hakusanoja⁴ työvälineenä löytääkseni aineistoa, minkä ohella lisää aineistoa löytyi molemmilta sivuilta klikkai-

³ Tämä lukee käyttäjän ylläpitämällä virallisella Facebook fanisivulla.

⁴ Käyttämiäni hakusanoja: "Avicii", "Avicii death", "Tim Bergling", "Tim Bergling death", "Avicii funeral", "Remembering Avicii", "RIP Avicii", "RIP Tim Bergling".

lemalla profiilista ja videosta toiseen. Sumialan ja Tikan mukaan YouTuben tutkimuksessa havainnointia voikin toteuttaa klikkaamalla videosta ja kommentista toiseen (Sumiala & Tikka 2013, 178). Sovelsin samaa tekniikkaa Instagramin puolella, ja valikoin aineistokseni julkaisut, joihin selkeästi tiivistyi toistuvia mediarituaaleja.

Aviciin kuolemasta keskustellaan vielä tätä kirjoittaessani laajasti mediassa, joten materiaalista ei ollut pulaa. Tämän takia aineiston rajaaminen oli ratkaisevaa ja siihen vaikutti muutama keskeinen tekijä. Valitsin kaksi nykyajan merkittävää sosiaalista mediaa, Instagramin ja YouTuben, sillä ne tuovat monipuolisesti esille erilaisia mediarituaaleja. Näin mukana on kuvia, videoita ja monenlaista muuta tekstiä. Valintaan vaikutti myös se, että aineistot olivat saatavilla ilman ryhmiin liittymistä. Muiden sosiaalisten medioiden sisällyttäminen ei ollut tarpeellista, sillä tutkimuskysymysten kannalta oleellinen aineisto löytyi jo valituista lähteistä. Toisin sanoen satu-raatiopiste tuli vastaan ja mediarituaalit alkoivat toistaa itseään.

Instagramin kohdalla tarkastelen muun muassa [Aviciin oman Instagram-tilin @avicii](#) julkaisujen kommentteja. Erityisesti Aviciin itsensä viimeisenä julkaisemaan kuvaan fanit kommentoivat ahkerasti. Julkaisu on tehty 4.4.2018, ja seurasin aineiston keruun ajan kommentointia päivittäin. Näin sain käsityksen siitä, kuinka usein julkaisuja kommentoitiin. Tallensin mediarituaalien näkökulmasta merkittäviä kommentteja niitä ylös kirjoittamalla, kunnes huomasin tietyn tyyppisten kommenttien selkeän toiston. Kaikkien kommenttien läpikäyminen ja tallentaminen olisi suuren määrän takia ollut hankalaa ja tarpeetonta aineiston kylläntymisen jälkeen. Marga Altena, Catrien Notermans ja Thomas Widlok kirjoittavat artikkelissaan, kuinka internetissä ihmiset luovat digitaalisia rituaaleja, jättäen viestejä, osanottojaan ja rukouksiaan virtuaalisesti (Altena & al. 2011, 133). Instagram-tilillä [@avicii](#) digitaalisten rituaalien ilmiö on selkeästi nähtävissä, kun ihmiset ottavat osaa suruun kollektiivisesti.

Lisäksi olen käynyt läpi [Instagram-tilin @avicii never forget you](#) julkaisuja kommentteineen, joissa muistellaan Aviciin elämää ja musiikkia. Olen valinnut kyseisen Instagram-tilin analysoitavaksi, koska käyttäjä on aktiivisesti julkaissut kuvia, videoita ja kirjoittanut ahkerasti kuvatekstejä. Kävin läpi monia muitakin Instagramin fanitilejä ja huomasin, että [@avicii_never_forget_you](#) julkaisut tuovat hyvin esille laaja-alaisesti eri mediarituaalien muotoja Instagramissa. Tarkastelin kaikkia tilin julkaisuja aineiston keruun aikana ja kirjoitin ylös havaintojani: millaiset asiat toistuvat, mitä mahdollisia yhteyksiä muihin kuolemanrituaaleihin näillä on ja kuinka yhteisöllisyyttä luodaan. Fanitilin julkaisut tuovat pelkkien kommenttien tarkastelun lisäksi syvyyttä Instagramin tarkasteluun.

YouTuben puolella muistovideot Aviciista ovat mielenkiintoisia, sillä ne ovat tyypillinen esimerkki kuolemaan liittyvästä mediarituaalista. Videopalveluun on ladattu sadoittain erilaisia videoita, joissa muistellaan artistia. Ihmiset muun muassa laulavat Aviciin kappaleita tribuutina kuoleman jälkeen tai itkevät ja kertovat siitä, kuinka artisti on heitä koskettanut ja mitä hänen musiikkinsa on faneille merkinnyt. Tällaisesta esimerkkinä analysoin [käyttäjän Baylike muistovideoita](#) ja sen kommentteja.⁵ Videolla fani itkien kertoo Aviciin merkityksestä hänelle (Baylike 2018). YouTubesta löytyy niin ikään muistovideoita, joihin on kerätty koosteita eri videoista Aviciin elämästä, joiden tarkoituksena on luoda kuvaa siitä, millainen Avicii oli ja muistella häntä internetin välityksellä muiden fanien kanssa. Tästä esimerkkinä olen tutkinut käyttäjien [Rezox-OX](#) ja [TopEDM](#) muistovideoita (Rezox-OX 2018; TopEDM 2018). Olen valinnut

---

⁵ Ennen 2.11.2018 tehdyt kommentit luettu kaikki läpi.

nämä videot, koska ne tuovat esille edustavasti muistovideoiden kirjavuutta eri muodoissa ja ovat hyviä esimerkkejä laajemmasta videomassasta.

Lisäksi käsittelen [videota](#), jonka valheellisesti väitettiin olevan Aviciin hautajaisista sekä sen kommentteja⁶ (Crazy Videos 2018). Video ja kommentit ovat aiheeni kannalta oleellisia, sillä videon suosio kertoo siitä, kuinka ihmiset ovat kiinnostuneita Aviciin hautajaisista. Kommentit puolestaan osoittavat, kuinka epäkunnioittavana videon lataamista ja valheellista otsikkoa pidetään. Tutkin myös kommentteja [muistovideolta](#), joka on kuvattu Rita Oran keikalla, jossa hän pyytää yleisöä pitämään minuutin hiljaisuuden Aviciin muistolle yhdessä hänen kanssaan (Elise 2018). Minuutin hiljaisuus on tyypillinen kuolemanrituaali, jolla yleensä halutaan osoittaa kunnioitusta kuolleille ihmisille. Kyseessä oli kuitenkin konsertti, mikä johti puolestaan siihen, että osa ihmisistä esimerkiksi huusi hiljaisuuden aikana. Kommentteissa⁷ monet ilmaisevat vahvasti, kuinka huutajien käytös oli epäkunnioittavaa ja kuinka muistovideo on heidän mielestään pillalla ihmisten huudon takia. Tämä on kiinnostavaa artikkelini aiheen kannalta, sillä kommentteissa tulee ilmi, kuinka normien rikkominen vahingoittaa yhteenkuuluvuutta. Aineistooni kuuluvat siis seuraavat tilit, julkaisut ja kommentit: 1) Instagram-tilin @avicii kommentit, 2) Instagram-tilin @avicii_never_forget_you julkaisut ja niiden kommentit, 3) YouTube käyttäjän Baylike muistovideo ja sen kommentit, 4) YouTube käyttäjien RezoX-OX ja TopEDM muistovideot 5) YouTube käyttäjän Crazy Videos video ja sen kommentit sekä 6) YouTube käyttäjän Elise video Rita Oran keikalta ja sen kommentit.

Instagram ja YouTube muodostavat monipuolisen ja toimivan kentän tutkimuskysymysteni kannalta. Ne tuovat ilmi, millaisia mediarituaaleja fanien keskuudessa on Aviciin kuoleman yhteydessä noussut esiin. Sosiaalista mediaa tarkastellessa on huomioitava se, että mediarituaalit muodostuvat näiden media-alustojen ominaisuuksien piirteille. Kaksi suosittua ja erilaista sosiaalista mediaa osoittavat, että niiden erilaiset ominaisuudet samalla sekä mahdollistavat että rajoittavat rituaalista toimintaa. Dokumentoinnin, havainnoinnin ja lähiluvun menetelmiä hyödyntämällä tarkastelen, millaisia mediarituaaleja aineistossa esiintyy ja millaista yhteisöllisyyttä ne rakentavat.

Aviciin kuolemaan liittyvän mediaspektaakkelin tausta

Mediaspektaakkeli on suuri mediatapahtuma, joka herättää kiinnostusta ja keskustelua mediassa. Sumialan mukaan mediaspektaakkelin käsitteellä on pyritty kuvaamaan yhteiskunnallista vieraannuttamista, joka rituaalisten prosessien avulla hävittää yhteiskunnan jäsenten toimijuuden (Sumiala 2010, 121). Spektaakkeli voikin jättää katsojan passiiviseen rooliin, mutta toisaalta voidaan ymmärtää mediaspektaakkelin sisältävän omat katsojaa osallistavat rituaalinsa (Sumiala 2010, 119). Osa ihmisistä jää Aviciin kuoleman mediaspektaakkelin yhteydessä katsojan rooliin, kun taas toiset ottavat aktiivisesti osaa erilaisiin mediarituaaleihin sosiaalisessa mediassa. Fanit kokoontuvat suremaan julkisuuden hahmoa siitä huolimatta, että vain harva on Aviciin todellisuudessa nähnyt tai tavannut.

Mediaspektaakkeleista kirjoittaneen Douglas Kellnerin mukaan kaikilla elämän osa-alueilla voidaan huomata mediaspektaakkeleiden tulva, mikä tarjoaa hedelmällisen lähteen ymmärtää nykykulttuuria ja yhteiskuntaa, sillä suuret spektaakkelit kertovat ihmisten toiveista, peloista,

---

⁶ Ennen 15.1.2019 tehdyt kommentit luettu kaikki läpi.

⁷ Ennen 20.1.2019 tehdyt kommentit luettu kaikki läpi.

fantasioista sekä pakkomielteistä (Kellner 2003, 10, 27). Aviciin kuolemaa ympäröivän mediaspektaakkelin taustalla on muutama ratkaiseva tekijä, jotka johtivat poikkeukselliseen mediahuomioon. Ensinnäkin on selvää, että nuorella iällä kuoleminen ja itsemurha kuolintapana ovat pysäyttäviä, mutta monet nuoret ihmiset tekevät itsemurhia ilman sitä seuraavia mediaspektaakkeleita. Tim Bergling on kuitenkin julkisuuden hahmo, ja miljoonat ihmiset tuntevat hänet taiteilijanimeltään. Julkisuus ja fanien suru ovat keskeinen syy mediamylytykseen. Couldry argumentoi, että mediassa esillä olevien ihmisten ajatellaan olevan merkittäviä. Hänen mukaansa mediaihmisten ja arkipäiväisten ihmisten välillä on näytävä ero. (Couldry 2003, 121–122.) Avicii nähdään mediaihmisenä poikkeuksellisena, joten hänen kuolemansa on tuotu poikkeavalla tavalla esille. Fanien suru ruokkii erilaisia ritualisoituja käytäntöjä, kuten uutisointia: miljoonat ihmiset ovat kiinnostuneita siitä, miksi, milloin ja miten Avicii kuoli, miten hänen hautajaisensa menivät, kuinka perhe on surrut ja miten muut julkisuuden henkilöt reagoivat kuolemaan. Media vastaa tähän yleisön tarpeeseen kirjoittamalla aiheesta laajasti.

Aviciin kuolema on mediaspektaakkelin kannalta ideaalinen yhdistelmä traagisia elementtejä. Huonot uutiset myyvät, ja jos kuolema on väkivaltainen, tulee yllätyksenä tai tapahtuu julkisuuden hahmolle, uutisarvo on vielä korkeampi (Hanusch 2010, 5). Nuori ikä lisää uutisen shokeeraavuutta, ja Sumialan mukaan nuoren ihmisen kuolemaan voikin liittyä ”suurempaa uhkaa kuin vanhuuteen kuolemiseen”. Tämän vuoksi esimerkiksi Michael Jacksonin kuolema oli järkyttävä, sillä hän kuoli vain 50-vuotiaana. (Sumiala 2010, 147.) Aviciin kuolemaan liittyvät useimmat shokeeraavan uutisen elementit, jotka edistävät mediakohun syntyä. Tällaiset traagiset, väkivaltaiset ja odottamattomat kuolemat saavat mediassa korkeaa symbolista arvoa (Sumiala 2014b, 683).

Kulttuurintutkija Jon Stratton argumentoi sosiaalisen median olevan täynnä epäluonnollisia kuolemia, kuten itsemurhia (Stratton 2018, 1). Hänen mukaansa sosiaalisessa mediassa hukumiset, murhat ja mestaukset keräävät suuria yleisöjä. Hänestä kiinnostus väkivaltaisista kuolemista kohtaan on seurausta siitä, kuinka luonnollinen kuolema on irrotettu ihmisten elämäkokemuksesta. (Stratton 2018, 19, 5.) Ihmisten kiinnostus epäluonnollisia ja traagisia kuolemia kohtaan on ollut kuitenkin olemassa läpi historian. Lauren E. Cowles kirjoittaa artikkelissaan *The Spectacle of Bloodshed in Roman Society* kuinka kuoleman arkipäiväisyydestä huolimatta antiikin roomalaiset pitivät väkivaltaa ja kuolemaa viihteenä. Kuoleman spektaakkeleita pidettiin melko normaaleina tapahtumina antiikin Roomassa, ja miehet kuin myös naiset eri yhteiskuntaluokista odottivat innolla niiden näkemistä. (Cowles 2011, 1.) Epäluonnolliset kuolemat ovat siis kiinnostaneet ihmisiä läpi historian siitä huolimatta, onko kuolema ollut läsnä ihmisten arjessa vai ei. Ilmiö tulee korostuneesti esille mediassa, sillä se on länsimaisten mediayhteiskuntien tapa tuoda kuolema takaisin julkiseen tilaan. Aviciin kuoleman voidaan näin ajatella toimivan linkkinä ihmisten tarpeeseen prosessoida kuolemaa.

Näiden seikkojen lisäksi Aviciin kuolemasta nousi mediaspektaakkeli, koska mediayhteiskunnissa tarvitaan mediarituaaleja. Sumiala esittää teoksessaan ajatuksen siitä, että mediayhteiskunta tarvitsee Michael Jacksonin kuolemaan liittyviä mediarituaaleja saavuttaakseen jonkinlaista yhteenkuuluvuuden tunnetta (Sumiala 2010, 143). Kun noteeraamme julkisuuden hahmon erityisellä tavalla, vahvistamme käsityksiä ”kulttuurin sisäisistä järjestyksistä sekä siitä, että medialla on keskeinen rooli ja merkitys noiden kulttuuristen järjestysten luojana, rakentajana ja ylläpitäjänä.” (Sumiala 2010, 92). Mediarituaalit ylläpitävät yhteiskunnallisia rakenteita ja luovat yhteenkuuluvuuden tunnetta. Tämän ajatellaan usein olevan rituaalisen toiminnan keskeinen tavoite ja tarkoitus. Sama pätee sosiaalisessa mediassa toimitettavissa mediarituaaleissa.

Aviciin kuolemaan liittyvät yhteisöllisyyttä rakentavat mediarituaalit sosi- aalisisessa mediassa

Sumiala on kiteyttänyt Richard Huntingtonin ja Peter Metcalfin (1979) teoksen pohjalta kuolemanrituaalien listan, johon kuuluu muun muassa kuolemaan valmistavat rituaalit, kuolevan hyvästelemisen, hautausrituaalit, suru- ja muistorituaalit, muistokirjoitukset, muistotilaisuudet ja vuosipäivät (Sumiala 2010, 21). Tyypittelin aineistosta nousevat mediarituaalit näiden fyysisten kuolemanrituaalien⁸ pohjalta, sillä virtuaaliset kuolemanrituaalit pohjautuvat niihin luontevasti (ks. esim. Shaw 2016). Lisäksi aineisto on jaettu 1) yhteisöllisyyttä rakentaviin rituaaleihin 2) poleemisiin rituaaleihin, jotka ainakin osittain hajottavat yhteisöllisyyttä sekä 3) fanin ja vainajan henkilökohtaista suhdetta korostavaan muistorituaaliin, joka ei suoranaisesti riko tai rakenna yhteisöllisyyttä. Huomattavaa jaottelussa on, että paradoksaalisesti poleemiset rituaalit saattavat luoda uudenlaista yhteisöllisyyttä niiden herättämien vastareaktioiden takia.

Fyysiset kuolemanrituaalit saavat toisenlaisia muotoja virtuaalisessa maailmassa esimerkiksi, kun Instagram-käyttäjä @avicii_never_forget_you julkaisee säännöllisesti kuvia ja videoita menehtyneestä artistista seuraajilleen. Kuvien ja videoiden julkaiseminen on tyypillinen muistorituaali, jossa jaetaan muiden fanien kanssa vainajan tärkeitä hetkiä: kuvia konserteista, ystävien ja perheen kanssa vietetyistä hetkistä sekä esimerkiksi lapsuudesta. Erityisesti on haluttu korostaa onnellisia hetkiä. [16.8.2018 julkaistussa kuvassa](#) nähdään hymyilevä Avicii ja tätä korostetaan vielä erikseen kuvatekstillä. Kuvat vainajasta on tapa pitää muistoja elossa ja ne uudelleenmäärittävät vainajan ja surevan suhdetta (Altena & al. 2011, 149). Myös [5.8.2018 julkaistussa videossa](#) nähdään haastateltavana oleva hymyilevä Avicii ja tätä korostetaan kuvatekstissä. Itsemurhasta huolimatta Avicii halutaan esittää hymyilevänä, onnellisena, lähimmäistensä ympäröivänä ja tekemässä hänelle tärkeitä asioita, kuten työskentelemässä musiikin parissa. Näin muistorituaalin avulla halutaan tuoda huomiota Aviciin onnellisiin hetkiin.

Videot ovat digitaalisen ajan muistorituaali, mutta niiden tavoitteena on vainajan muistelu, kuten fyysisesti valokuvan esille laitossa. Fanitilin @avicii_never_forget_you julkaisemissa videoissa käytetään usein vaihtuvia valokuvia Aviciista, ja videot voivat koostua pelkästään valokuvista. Muistovideoilla Aviciin oma musiikki nousee tärkeään asemaan ja monissa videoissa soitetaan Aviciin *Without You* kappaletta. [Esimerkiksi 1.6.2018 julkaistulla videolla](#) nähdään monia eri kuvia Aviciista, taustalla kuuluu kyseinen kappale ja lopussa vielä tuodaan kappaleen nimeen huomio tekstillä *Without you*, minkä jälkeen on särkyneen sydämen-kuvasyntyyli. Monet videot sisältävät kuvaa Aviciin eri konserteista sekä niiden yleisöistä, tuoden esille fanien ja Aviciin suhteen. Instagramin fanitilille kokoontuneet seuraajat muodostavat kuvitellun yhteisön, jonka voi käytännössä löytää esimerkiksi aihetunnisteiden eli hashtagien⁹ avulla, joita fanitili julkaisuissaan hyödyntää. Toisensa löydettyään käyttäjät voivat yhdessä toimittaa mediarituaaleja, joilla on heille erityistä merkitystä. Tästä esimerkkinä toimii [Instagram-käyttäjän @avicii_never_forget_you ensimmäinen julkaisu](#), jossa videolla poltettiin kynttilää ja taustalla soi *Without You* kappale. Kynttilän poltto on symbolista kommunikaatiota (Sumiala 2010, 34), jonka merkityksestä kuvasta tykkääjät ja sitä kommentoivat ovat tietoisia. Yhteiset mediarituaalien symboliset merkitykset rakentavat jaettua tapaa surra ja muistella vainajaa. Fyysiset

⁸ "Fyysisillä kuolemanrituaaleilla" viitataan verkon ulkopuolella suoritettaviin kuolemanrituaaleihin.

⁹ Käytettäviä aihetunnisteita on muun muassa #avicii #ripavicii #withoutyou #aviciiforever. Lisäksi käytössä on aihetunnisteita, jotka eivät suoranaisesti liity aiheeseen, kuten #diet #like4like #football #netflix. Nämä ovat muuten suosittuja aihetunnisteita, joiden avulla käyttäjä voi saada enemmän huomiota ja seuraajia sivulleen.

kuolemanrituaalit saavat uuden kontekstin digitaalisessa ympäristössä, mutta silti kantavat mukanaan samankaltaisia merkityksiä.

Samantyyppisiä muistovideoita on YouTuben puolella. Niistä on muodostunut nopeasti suosittu muistorituaali, minkä voi nähdä siinä, kuinka suuri määrä niitä on YouTubeen julkaistu. YouTube käyttäjä Rezox-OX:n [22.4.2018 julkaistuun videoon](#) on kerätty kaikenlaisia videopätkiä Aviciin elämästä yhteen: lapsuudesta, kollegoista, työskentelystä, konserteista ja faneista (Rezox-OX 2018). [Käyttäjä TopEDM puolestaan julkaisi 21.4.2018](#) Aviciin muistolle videon, johon on kerätty pätkiä musiikkivideoista, konserteista, sekä kuvakaappauksia muun muassa twiiteistä, joissa julkisuuden hahmot ottavat osaa suruun (TopEDM 2018). Sumialan mukaan monet olivat tehneet myös Michael Jacksonille muistovideoita hänen kuolemansa jälkeen (Sumiala 2010, 27). Tällaiset koosteet vainajan elämästä ovat nykyään suosittu tapa yhdessä muiden kanssa kerääntyä muistelemaan digitaaliseen tilaan. Tyypillisesti vainajaa voidaan surra esimerkiksi hautapaikalla, mutta faneille tämä ei ole usein mahdollista tai sallittua. Nettyhteyden avulla virtuaalisista paikoista, kuten muistovideoista, voidaan muodostaa saavutettavia muistelun ja suremisen paikkoja.

Kun ihmiset osallistuvat sosiaalisen median välityksellä kollektiivisen suremisen käytäntöihin esimerkiksi julkaisemalla muistovideon YouTubeen, surutyötä ei tehdä yksin kotona, vaan se jaetaan internetissä muille tunteisiin samaistuville faneille. Sosiaalisen median tutkija Adam Acarin mukaan YouTube-videon suosioon vaikuttavat muutamat elementit, kuten yllättävyys, tunteisiin vetoaminen, ja yhteisöllisyys (Acar 2014, 71). Tunteisiin vetoavat ja yhteisöllisyyden tunnetta korostavat muistovideot ovatkin osittain tästä syystä suosittuja. Jaetut tunteet yhdistävät faneja, mistä todisteena on TopEDM käyttäjän videon lopun teksti ”It was an honour to see the EDM community so united” (TopEDM 2018).¹⁰ Tämä antaa kuvan siitä, että koko elektronisen tanssimusiikin fanikunta on yhdessä kokenut suuren menetyksen. Sumialan mukaan medially on valtaa luoda yhteisöllisyyttä, mikä perustuu ”ennen kaikkea sen kykyyn keskittää itseensä symboleja, joiden avulla se kykenee liittämään katsojia ja lukijoita yhteisesti jaettuun sosiaaliseen maailmaan” (Sumiala 2010, 91). Tällainen valta on nähtävissä muistovideoilla ja TopEDM käyttäjä tuo yhteisöllisyyden tunteen eksplisiittisesti esille. Elektronisen tanssimusiikin fanikunta muodostaa näin kuvitellun yhteisön, joka suree Aviciin kuolemaa kollektiivisesti.

Toisenlaisena muistovideoa käsittelen [YouTube käyttäjän Bayliken julkaisemaa videota](#), sillä se eroaa muutamalla merkittävällä tavalla muista videoista (Baylike 2018). Kyseisen videon taustalla ei kuulu Aviciin musiikkia, ei näytetä kuvia hänestä eikä videoita konserteista. Sen sijaan näemme Avicii fanin jakavan seuraajilleen, mitä kuuluisa musiikintuottaja ja hänen musiikkinsa on hänelle merkinnyt. Melkein kahdeksan minuutin videolla itkevä fani esittää osanottonsa Aviciin perheelle ja kertoo siitä, kuinka Avicii on positiivisesti vaikuttanut hänen elämänsä sekä ollut musiikillisena roolimallina. Videon lopulla hän kehottaa katsojiaan puhumaan läheisilleen, kun heillä on masentunut, ahdistunut tai apea olo. Simone Heidbrinkin ja kumppaneiden mukaan virtuaalisissa maailmoissa voidaan pitää muistotilaisuuksia (Heidbrink & al. 2011). Perinteisessä muistotilaisuudessa läheiset muistelevat vainajaa ja hänen elämänsä yhdessä, pidetään puheita ja keskustellaan siitä, miten vainaja on vaikuttanut muiden elämään. YouTubeissa käyttäjän Baylike muistovideo Aviciista jakaa monia samankaltaisia elementtejä muistotilaisuuden kanssa, ja kommentoissa fanit yhdessä muistelevat Aviciita, hänen

---

¹⁰ EDM on lyhenne sanoista *Electornic Dance Music*, eli elektroninen tanssimusiikki.

elämäänsä ja uraansa. Kyseinen muistovideo luo siis tilan, jossa voidaan muistotilaisuuden tavoin täyttää yhteisöllisiä tarpeita. Erityisesti vainajan sureminen ja hänen merkityksensä korostaminen tulevat videossa esille.

Seuraavana mediarituaalin tyyppinä on poikkeuksellisten päivien, kuten merkki- ja juhlapäivien, huomioiminen, jotka jo lähtökohtaisesti luovat tietynlaista yhteisöllisyyttä. Ihmiset ympäri maailmaa juhlistavat merkittäväksi koettua asiaa, esimerkiksi ystävyyttä tai alkavaa vuotta. Juhlissa halutaan huomioida myös ne, jotka eivät enää ole kanssamme viettämässä juhlapäiviä. Läheiset muistelevat usein vainajia esimerkiksi vieraillemalla haudalla kuoleman vuosipäivänä tai vainajan syntymäpäivänä (Sumiala 2010, 132). Samaa rituaalia toimitetaan muokattuna sosiaalisessa mediassa. Brubakerin ja Hayesin mukaan kuolleiden ihmisten muistelu kommenttien välityksellä hiipuu yleensä ajan myötä, mutta vainajan syntymäpäivänä, kuoleman vuosipäivänä ja tärkeinä juhlapäivinä kommentointi lisääntyy dramaattisesti (Brubaker & Hayes 2011, 6). Tästä esimerkkinä toimii [Instagram-käyttäjän @avicii never forget you ensimmäinen julkaisu](#), joka tehtiin tarkoituksella 20.5.2018, eli kuukausi Aviciin kuoleman jälkeen, mikä tuotiin myös kuvatekstissä esille. Monissa muissakin saman käyttäjän julkaisuissa muistelun tärkeys korostuu tärkeinä vuosi- sekä juhlapäivinä. [Fanitili julkaisi ystävänpäivänä 14.2.2019 kuvan](#) Aviciista soittamassa kitaraa rannalla, ja kuvatekstissä toivotetaan kaikille hyvää ystävänpäivää, myös Timille taivaaseen. [20.2.2019 samainen käyttäjä julkaisi kaksi kuvaa Aviciista](#), joissa muistetaan sitä, että kuolemasta on tasan kymmenen kuukautta.

Kuoleman vuosipäivän tai @avicii_never_forget_you fanitilin kohdalla kuukausipäivien huomioiminen on yhteisölle luontevaa. Ne ovat konkreettinen muistutus siitä, kauanko menetyksestä on kulunut. Kollektiivinen asian huomioiminen on kuin merkki siitä, että surutyö ei ole ohi ja vainaja on muistamisen arvoinen. Myös Instagram-tilin @avicii julkaisujen kommentteissa näkyy selkeästi eri juhlapäivien vietto ja uutena vuotena toivotettiin hyvää vuotta 2019 Timille taivaaseen moneen otteeseen. Poikkeuksellisten päivien huomioiminen sosiaalisessa mediassa osoittaa, kuinka fyysisiä kuolemanrituaaleja muokataan eri media-alustoille sopiviksi. Sosiaalinen media toimii näin surulle sopivien paikkojen jatkumona, joka ei ole muusta sosiaalisesta toiminnasta erillään (Wagner 2018, 3).

Viimeisenä yhteisöllisyyttä luovana mediarituaalina nostan esille muistokirjoitukset ja osanotot. Tätä näkyy ylivoimaisesti eniten Instagram-tilin @avicii julkaisujen kommentteissa. Useimmin ihmiset ottavat lyhyesti osaa suruun tai kommentoivat pelkin kuvasymbolein. ”Rip bro” ja ”We miss you Tim” -tyyppiset kommentit ovat hyvin yleisiä ja tuovat tiivistetysti esille fanien surun. Brian Carrollin ja Katie Landryn mukaan lyhyet, pintapuoliset ”I miss you” ja ”R.I.P” -kommentit ovatkin kaikkein tavallisin tapa jakaa surua muiden kanssa sosiaalisessa mediassa (Carroll & Landry 2010, 345). Näiden lyhyiden osanottojen lisäksi joukossa on uskonnollisesti sävyttyneitä kommentteja, kuten ”May lord Jesus Christ give peace to your soul” ja ”Still miss you hope you’re doing well in heaven brother”. Kommentit alkavat nopeasti toistaa itseään ja niissä tuodaan usein esille kaipuu, osanotto, Aviciin ja hänen musiikkinsa merkitys tai toivo siitä, että hänellä on nyt taivaassa rauhallinen olo. Kommenttien kautta tulee selkeästi esille, miten suurta määrää ihmisiä Aviciin kuolema on koskettanut. Gamreklidze ja kumppanit haastattelivat sosiaalisessa mediassa surevia ja saivat selville, kuinka jotkut kokevat lohduttavana sen, että kaikki kokevat menetystä (Gamreklidze & al. 2017, 17). Aviciin kuoleman yhteydessä fanien lukuisa kollektiivinen sureminen tuo lohtua, sillä ihmiset jakavat suruaan yhdessä ja samalla näkevät, kuinka menetys on vaikuttanut muihin.

Osa kommenteista on kirjoitettu kuin suoraan Aviciin luettavaksi, mikä on tyypillistä sosiaalisen median vainajia koskevassa julkaisuissa (Walter 2017, 105). Rachid Hourizin ja kumppaneiden mukaan sosiaalinen media voi luoda tunteen vainajan läsnäolosta (Hourizi & al. 2012, 292). Näen, että tämä tunne on vahvana erityisesti vainajan henkilökohtaisilla sosiaalisen median tileillä, joissa hänen vielä elossa ollessaan julkaisemia kuvia, videoita ja tekstejä voi käydä läpi. Ilman haastatteluja minun on mahdotonta varmistaa, ajattelevatko kommentoijat Aviciin lukevan heidän tekstejään. Tästä huolimatta ihmiset jakavat hyvinkin yksityisiä ja vahvoja tunteitaan muiden kanssa julkisesti. Vainajalle puhumista julkisesti sosiaalisessa mediassa ei pidetäkään nolona (Hourizi & al. 2012, 293), ja Aviciin Instagram-tilin kommenttiosio on selkeästi rakentunut vapaaksi digitaaliseksi tilaksi, jossa voi käsitellä suruaan. Myös @avicii_never_forget_you käyttäjän julkaisujen kommentteissa ja kuvateksteissä on monesti samanlaisia osanottoja ja muistokirjoituksia. Lisäksi YouTube käyttäjän Baylike videolla ihmiset jakavat suruaan, kuinka video kosketti heitä ja sai heidätkin itkemään. Samoin he toivovat Aviciin lepäävän rauhassa ja kertovat, kuinka paljon artistia rakastettiin. Muistokirjoitusten ja osanottojen runsas määrä osoittaa, kuinka monet fanit haluavat jollakin tavalla muistaa Aviciita yhdessä muiden kommentoijien kanssa.

Poleemiset mediarituaalit

Yhteisöllisyyttä korostavien mediarituaalien rinnalle nousevat sitä osittain hajottavat mediarituaalit, jotka fanit kokevat valheellisina tai loukkaavina, ja jotka tästä johtuen aiheuttavat vihaa ja ärtymystä. Yleisesti fanit pyrkivät suorittamaan mediarituaaleja tavalla, joka osoittaa kunnioitusta vainajaa kohtaan. Esimerkiksi Baylike kertoo videolla, kuinka kuoleman syy ei ole tiedossa, sillä Aviciin managerit ovat päättäneet pitää sen yksityisenä. Hän kehottaa muita kunnioittamaan tätä päätöstä. Kuolinsyy tuli kuitenkin myöhemmin esille mediassa. Sosiaalipsykologian tutkija Suzanne Oosterwijkin mukaan ihmiset ovat kiinnostuneita erittäin negatiivisesta informaatiosta ja tarkoituksella haluavat nähdä aineistoa, joka sisältää kuolemaa (Oosterwijk 2017, 14). Aviciin kuoleman yhteydessä ihmisten kiinnostusta mediaspektaakkeleihin ja tragedioihin on pyritty hyödyntämään mahdollisesti huomion ja katsojakertojen takia, esimerkiksi kun [YouTubessa julkaistiin 29.4.2018 videokuva](#), jonka väitettiin olevan Aviciin hautajaisista (Crazy Videos 2018). Otsikko on kuitenkin virheellinen, mikä aiheuttaa kommentoijissa vihaa ja pettymystä: "A terrible thing to pretend to be Tims funeral when it clearly isnt. How dare you?" ja "Avicii will shine in heaven... And YOU will burn in hell for posting this FAKE and DISRESPECTFUL video !!!". Kommentit osoittavat, kuinka epäkunnioittavana pidettiin sitä, että käyttäjä julkaisi videon otsikon alla. Videon suosioista voidaan silti päätellä, että ihmiset ovat kiinnostuneita Aviciin hautajaisista ja mediaspektaakkelista Aviciin kuoleman ympärillä.

Toinen esimerkki yhteisöllisyyden hajottamisesta on muiden tribuuttivideoiden ohella [Rita Oran keikalla kuvattu video](#), jossa pyritään pitämään perinteinen minuutin hiljaisuus Aviciin muistolle (Elise 2018). Videolla on yhdeksän kuukauden jälkeen Aviciin kuolemasta jo 1,8 miljoonaa näyttökertaa, mistä voidaan päätellä, että mediarituaali olisi monille merkittävä tapa kokoontua digitaaliseen tilaan muistelemaan ja suremaan Aviciita. Rituaalia ei kuitenkaan suoriteta toivotulla tavalla, sillä minuutin "hiljaisuuden" aikana monet keikan yleisöstä huutavat ja meluavat, mikä kommenttien perusteella nähdään hyvin epäkunnioittavana: "The people who shouted during the silence must die! They have no respect for the most amazing man!" ja "why are people still screaming during a silence??? no respect." sekä "It takes an adult with an IQ of a toddler to cheer on a moment of silence by screaming". Nämä kommentit osoittavat sen, kuinka ihmiset suuttuvat siitä, kun rituaaliin liitettyjä sääntöjä ja normeja rikotaan. Viestinnän tutkija Anna J. M. Wagner kirjoittaa artikkelissaan, kuinka on sopivaa surra ja millaiset normit

ovat olemassa surun ilmaisussa sosiaalisessa mediassa (Wagner 2018, 5). Hänen mukaansa normit sosiaalisessa mediassa pohjautuvat usein vahvasti perinteisiin normeihin, mutta ne käyvät läpi uudelleenmäärittystä. Uudet alustat siis haastavat ja muuttavat normeja jossain määrin. (Wagner 2018, 7.)

Kuvittelun yhteisön jaettu viha ja ärtymys rituaalien suorittamisen kariutuessa johtaa normien, arvojen, ja rajojen uudelleenmäärittelyyn tai vahvistamiseen. Näin luodaan rajoja sille, millainen käytös on ja ei ole hyväksyttävää; yhteiset vahvat vastareaktiot luovat ja varmistavat kuvittelun yhteisön sääntöjä. Samalla sen avulla voidaan pyrkiä valvomaan, että osallistujat seuraavat rituaalien suorittamista oletetulla tavalla. Mikäli osallistuja rikkoo yhteisiä sääntöjä, kuten huutaa minuutin hiljaisuuden aikana tai julkaisee valheellisen videon, häntä kohtaan ilmaistu ärtymys tai viha toimii merkinä siitä, että hänen käytöstään ei siedetä yhteisössä. Näin tehdään selväksi, että yhteisö kokee tärkeänä rituaalien suorittamisen vainajan muistoa kunnioittavalla tavalla. Poleemiset rituaalit eivät siis välttämättä suoranaisesti riko laajempaa yhteisöllisyyden tunnetta, vaan ennemminkin toimivat osaltaan kuviteltujen yhteisöjen rajojen rakennuksessa.

Henkilökohtainen muistorituaali

Viimeisenä esimerkkinä on fanin ja vainajan suhdetta korostava muistorituaali, joka ei suoranaisesti riko tai korosta yhteisöllisyyttä. Muistorituaali näkyy siinä, kun ihmiset satunnaisesti kirjoittavat kommenttinsa jollakin muulla kielellä kuin englanniksi. Esimerkiksi @avicii Instagram-tilin julkaisun kommentti ”The worst days was the one to come... Tim vi saknar dig...De har gått mer än ett halvår och jag kan fortfarande inte se ett liv utan dig” korostaa henkilökohtaista ja yksityisempää viestintää. Kommentin alku on kirjoitettu englanniksi, mistä johtuen se on laajan yleisön luettavissa. Kuitenkin kommentin loppuosa on ruotsiksi ja se on osoitettu suoraan Timille. Kirjoittaminen ruotsiksi tai esimerkiksi espanjaksi voi johtua halusta kommunikoida yksityisemmällä tavalla tai yksinkertaisesti siitä, ettei kommentoija osaa kirjoittaa englanniksi. Nämä kommentoijat eivät välttämättä koe tärkeänä sitä, että muut fanit voivat lukea ja ymmärtää koko kommentin, vaan siinä osoitetaan hänen oma suhteensa artistiin. Nämä esimerkit ovat osittain muita faneja ulossulkevaa toimintaa, jossa tärkeää on yksityisemmän muistorituaalin suorittaminen.

Huomionarvoista onkin, että yleensä ihmiset, joiden äidinkieli ei ole englanti, haluavat kirjoittaa osanottonsa ja muistokirjoituksensa englanniksi.¹¹ Useimmille on siis tärkeää, että suurin osa muista kommentoijista voi ymmärtää heidän kommenttinsa. On toisaalta mahdollista, että toinen samaa kieltä puhuva voi lukea kommentin, mutta satojentuhansien kommenttien keskellä esimerkiksi ruotsinkielinen teksti ei luultavasti monia muita ruotsinkielentaitajia tavoita. Yhteisöllisyys ei siis ole tavoitteena tai keskiössä, mutta se ei ole myöskään välttämättä täysin poissuljettu. Tällainen mediarituaali ei riko yhteisön asettamia rajoja, mutta siinä ei aktiivisesti yritetä tehdä tekstistä kuvittelulle yhteisölle saavutettavaa.

---

¹¹ Seurasin kommentteja päivittäin 2.11.2018–20.2.2019 välisenä aikana, jolloin vastaan ei tullut esimerkiksi yhtään suomenkielistä kommenttia. Suomalaiset Instagram-käyttäjät kirjoittivat kommenttinsa englanniksi.

Johtopäätökset

Löysin aineistosta monenlaisia mediarituaaleja, kuten fanien luomat muistovideot, Instagram-tilien video- ja kuvajulkaisut, kuvatekstit, juhlapäivien erityishuomioinnit, osanotot ja muistokirjoitukset. Näihin mediarituaaleihin tiivistyy runsaasti tietoa siitä, miten yhteisöllisyys ja kuvitellut yhteisöt rakentuvat sosiaalisessa mediassa; julkaisut toimivat jatkuvana todisteena siitä, kuinka monia ihmisiä Avicii kosketti. Uskollinen fanikunta muistelee Aviciita julkaisemalla kuvia ja videoita sekä tykkäämällä ja kommentoimalla niitä ahkerasti. Syitä Aviciin kuoleman mediaspektaakkeliin tuli ilmi yllättävän monia ja ne kaikki yhdessä vaikuttavat mediariituaalien runsauteen. Näitä ovat Aviciin nuori ikä ja suosio, ihmisten uteliaisuus ja halu tietää asiasta mahdollisimman paljon sekä kuoleman yllättävyys ja traagisuus, joita mediassa korostetaan.

Mediarituaalien funktiona on muistella ja kunnioittaa vainajaa yhdessä muiden fanien kanssa kuvitelluissa yhteisöissä, mikä myös johtaa normien uudelleenmäärittelyyn sekä arvojen ja ajatusten reflektointiin. Syitä mediariituaalien suorittamiseen on monia, kuten suru vainajan menetyksestä, tarve prosessoida kuolemaa yleisesti tai halu tuntea yhteisöllisyyttä muiden fanien kanssa. Oleellista on, että yhteisöllisyys on näissä kaikissa vahvasti läsnä. Median välittämät emotionaaliset kytkökset, kuten median rituaaliset käytännöt, rakentavat osaltaan laajempaa yhteisöllisyyttämme (Sumiala 2010, 149). Kuolemaan liittyvät mediariituaalit tuovat yhteen ihmisiä, joille Avicii oli merkittävä henkilö. Tämä tapahtuu käytännössä esimerkiksi julkaisujen, aihesanojen tai Aviciin henkilökohtaisen Instagram-tilin avulla. Fanit voivat yhdessä jakaa muistoja, surra sekä keskustella siitä, kuinka Avicii kosketti heidän elämäänsä.

Lars Sandmanin mukaan rituaalit antavat valmiiksi säädellyn tavan toimia esimerkiksi kuoleman sattuessa (Sandman 2004, 114). Kuitenkin rituaalien pitää olla ennestään tuttuja, jotta niiden suorittaminen tuntuu luontevalta. Ilman tätä rituaaleista ei voida luultavasti hyötyä oletetulla tavalla. (Sandman 2004, 115.) Vaikka mediariituaalit ovat media-alustojensa ominaisuuksien armoilla, eli ne vaativat tietynlaisia muokkauksia, ne silti muistuttavat fyysisiä kuolemanrituaaleja. Tämä on yksi syy niiden suosioon, sillä mediariituaalit tuntuvat ihmisille luontevilta. Haudalla käyminen kuoleman vuosipäivänä tuntuu sovelialta, joten digitaalisella alustalla kommentoimassa käyminen tai kuvan julkaiseminen ei vaikuta vieraalta. Rituaalit antavat ihmisille toimintamalleja, joiden avulla voi tehdä surutyötä.

Median rituaaliset käytännöt rakentavat käsitystä siitä, mikä on tärkeää ja mikä ei. Media paljastaa, mistä ja miten ihmiset puhuvat, mitä he arvostavat ja inhoavat. (Sumiala 2010, 145.) Tämä on suuri syy siihen, miksi yhteisöllisten rituaalien ulkopuolelle jääminen voi tuntua kuin sosiaaliselta eristäytymiseltä. Ihmisillä on tarve tuntea yhteisöllisyyttä, ilmaista tunteita, jakaa surua sekä ymmärtää tragedioita – kaikkia näitä voidaan hakea osallistumalla mediariituaaleihin. Sumialan mukaan mediariituaalit järjestävät elämäämme sekä elähdyttävät meitä. Hän kirjoittaa, kuinka emme ehkä ole lopulta niinkään kiinnostuneita Michael Jacksonin kohtalosta, vaan siitä, ettemme jää yksin maailmassa. (Sumiala 2010, 144.) Sama voi päteä Aviciin kuoleman jälkeisen mediaspektaakkelin kohdalla. Nykymaailmassa yhteisöllisyyttä haetaan sosiaalisesta mediasta. Mediariituaalit ovat loppujen lopuksi merkki inhimillisestä tarpeesta ja halusta ymmärtää muita, jakaa asioita sekä tunteita muiden kanssa ja olla osana jotakin, jossa voi tuntea ainakin hetkittäistä yhteenkuuluvuutta.

Lähteet ja kirjallisuus

Internet-lähteet

Actual footage of Avicci coffin * Avicci lies in a coffin * Avicci funeral video

2018 Online-video. Tekijä: Crazy videos.

Saatavana: https://www.youtube.com/watch?v=bdi_jgO_HmE (Viitattu 15.1.2019)

Avicii

Instagram-tili. Saatavana: <https://www.instagram.com/avicii/?hl=fi> (Viitattu 20.2.2019)

Avicii never forget you

Instagram-tili. Saatavana: https://www.instagram.com/avicii_never_forget_you/?hl=fi (Viitattu 20.2.2019)

For Avicii ♥ R.I.P ♥ Good bye

2018 Online-video. Tekijä Rezox-OX.

Saatavana: https://www.youtube.com/watch?v=VLRe_gtWMBI (Viitattu 30.11.2018)

REST IN PEACE AVICII... WE WILL LOVE YOU FOREVER

2018 Online-video: Tekijä: Baylike.

Saatavana: <https://www.youtube.com/watch?v=1B9nDS1Fj0Q> (Viitattu 2.11.2018)

RITA ORA (one minute silence) AND HARDWELL TRIBUTE FOR AVICII (538KINGSDAY LIVE)

2018 Online-video. Tekijä: Elise.

Saatavana: https://www.youtube.com/watch?v=ING5Ygbqo_Y (Viitattu 20.1.2019)

Tribute to Avicii | 1989-2018

2018 Online-video. Tekijä: TopEDM.

Saatavana: <https://www.youtube.com/watch?v=y7qZNppqSrA> (Viitattu 20.1.2019)

Kirjallisuus

Acar, Adam

2014 *Culture and Social Media: An Elementary Textbook*. Cambridge Scholars Publishing: Newcastle upon Tyne.

Altena, Marga & Catrien Notermans & Thomas Widlok

2011 Place, Action, and Community in Internet Ritual – Ronald L. Grimes & Ute Hüsken & Udo Simon & Eric Venbrux (toim.), *Ritual, media and conflict*, 133–163. New York: Oxford University Press.

<https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199735235.003.0005>

Anderson, Benedict

2007 (1983) *Kuvitellut yhteisöt: Nationalismin alkuperän ja leviämisen tarkastelua*. (Imagined Communities, Reflections on the Origin and Spread of Nationalism 1983). Suom. Joel Kuortti. Tampere: Vastapaino.

Bell, Jo, Louis Bailey & David Kennedy

2015 'We Do It to Keep Him Alive': Bereaved Individuals' Experiences of Online Suicide Memorials and Continuing Bonds. *Mortality* 20 (4): 375–389.

<https://doi.org/10.1080/13576275.2015.1083693>

Brubaker, Jed & Gillian Hayes

2011 "We will never forget you [online]": An Empirical Investigation of Post-mortem MySpace Comments. *CSCW*, 1–10. Hangzhou, China.

<http://staging.star-uci.org/wp-content/uploads/2011/01/death-pr464-brubaker.pdf>

<https://doi.org/10.1145/1958824.1958843>

Brummett, Barry

2010 *Techniques of Close Reading*. Lontoo: Sage.

Bärthel, Mathias

2018 YouTube Channels, Uploads and Views: A Statistical Analysis of the Past 10 Years.

Covergence: The International Journal of Research into New Media Technologies 24 (1): 16–32.

<https://doi.org/10.1177/1354856517736979>

Carroll, Brian & Katie Landry

2010 Logging On and Letting Out: Using Online Social Networks to Grieve and to Mourn. *Bulletin of Science, Technology & Society* 30 (5): 341–349.

<https://doi.org/10.1177/0270467610380006>

Couldry, Nick

2002 Playing for Celebrity: Big Brother as Ritual Event. *Television and New Media* 3 (3): 283–292.

<https://doi.org/10.1177/152747640200300304>

Couldry, Nick

2003 *Media rituals: A Critical Approach*. Lontoo: Routledge.

Couldry, Nick & Andreas Hepp

2010 Media Events in Globalized Media Cultures. – Nick Couldry, Andreas Hepp & Friedrich Krotz (toim.), *Media Events in a Global Age*, 1–20. Lontoo: Routledge.

<https://doi.org/10.4324/9780203872604>

Couldry, Nick & Andreas Hepp

2016 *The Mediated Construction of Reality*. Cambridge: Polity.

Couldry, Nick & José van Dijck

2015 Researching Social Media as if the Social Mattered. *Social Media and Society* 1 (2): 1–7.

<https://doi.org/10.1177/2056305115604174>

Cowles, Lauren E.

2011 The Spectacle of Bloodshed in Roman Society. *Constructing the Past* 1 (12): 1–4.

Gamreklidze, Ellada, Jennifer Kowalewski, Sara Magee & Jensen Moore

2017 Social Media Mourning: Using Grounded Theory to Explore How People Grieve on Social Networking Sites. *Omega – Journal of Death and Dying* 0 (0): 1–29.

Georges, Fanny

2014 *Post mortem* Digital Identities and New Memorial Uses of Facebook: Analysing the Memorial Page Creators' Identity. *Thanatos* 3 (1): 82–93.

Giaxoglou, Korina

2014 "R.I.P. man...u are missed and loved by many": Entextualising Moments of Mourning on a Facebook Rest In Peace Group Site. *Thanatos* 3 (1): 10–28.

Gibson, Margaret

2007 Some Thoughts on Celebrity Deaths: Steve Irwin and the Issue of Public Mourning. *Mortality* 12 (1): 1–3.

<https://doi.org/10.1080/13576270601089663>

Gibson, Margaret

2017 Grievable lives: Avatars, Memotials, and Family 'Plots' in Second Life. *Mortality* 22 (3): 224–239.

<https://doi.org/10.1080/13576275.2016.1263941>

Grimes, Ronald

2006 *Rite Out of Place: Ritual, Media and the Arts*. New York: Oxford University Press.

<https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780195301441.001.0001>

Hanusch, Folker

2010 *Representing Death in the News: Journalism, Media and Mortality*. London: Palgrave Macmillan.

<https://doi.org/10.1057/9780230289765>

Haverinen, Anna

2014 *Memoria Virtualis – Death and Mourning Rituals in Online Environments*. Turku: Juvenes Print.

Heidbrink, Simone, Nadja Miczek & Kerstin Radde-Antweiler

2011 Contested Rituals in Virtual Worlds – Ronald L. Grimes & Ute Hüsken & Udo Simon & Eric Venbrux (toim.), *Ritual, media and conflict*, 165–187. New York: Oxford University Press.

<https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199735235.003.0006>

Hobart, Mark

2005 The Profanity of the Media. – Eric W. Rothenbuhler & Mihai Coman (toim.), *Media Anthropology*, 26–35. Thousand Oaks: Sage.

Hourizi, Rachid, Wendy Moncur, Stacey Pitsillides & Tony Walter

2012 Does the Internet Change How We Die and Mourn? Overview and Analysis. *Omega – Journal of Death and Dying* 64 (4): 275–302.

Huntington, Richard & Peter Metcalf

1979 *Celebrations of Death: The Anthropology of Mortuary Ritual*. Cambridge: Cambridge University Press.

Kellner, Douglas

2003 *Media Spectacle*. Lontoo: Routledge.

<https://doi.org/10.4324/9780203166383>

Kosonen, Miia, Salla-Maaria Laaksonen, Henrik Rydenfelt & Anja Terkamo-Moisio

2018 Sosiaalinen media ja tutkijan etiikka. *Media & viestintä* 41 (1): 117–124.

<https://doi.org/10.23983/mv.69924>

Lagerkvist, Amanda

2013 New Memory Cultures and Death: Existential Security in the Digital Memory Ecology. *Thanatos* 2 (2): 8–24.

Leaver, Tama

2015 Researching the Ends of Identity: Birth and Death on Social Media. *Social Media + Society* 1 (1): 1–2.

<https://doi.org/10.1177/2056305115578877>

Oosterwijk, Suzanne

2017 Choosing the negative: A behavioral demonstration of morbid curiosity. *PLoS ONE* 12 (7): 1–20.

<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0178399>

Pentaris, Panagiotis

2014 Memorial video tribute and the enfranchised grief of a gay widower. *Thanatos* 3 (2): 31–44.

Rosen, Jay

2012 The People Formerly Known as the Audience. – Micheal Mandiberg (toim.), *Social Media Reader*, 13–16. New York: New York University Press.

Sandman, Lars

2004 *Good Death: On the Value of Death and Dying*. New York: Open University Press.

Shaw, William

2016 How Death and Mourning in Online Communities Mimics the Mourning Rituals of Reality. *UC Merced Undergraduate Research Journal* 8 (2): 2–17.

Stratton, Jon

2018 Death and the Spectacle in Television and Social Media. *Television & New Media* 00 (0): 1–22.

<https://doi.org/10.1177/1527476418810547>

Sumiala, Johanna

2010 *Median rituaalit: Johdatus media-antropologiaan*. Tampere: Vastapaino.

Sumiala, Johanna

2013 *Media and Ritual. Death, Community and Everyday Life*. Lontoo: Routledge.

Sumiala, Johanna

2014a Urheilusankarin kuolema. Mika Myllylän kuoleman ritualisointi mediassa. – Outi Hakola, Sari Kivistö & Virpi Mäkinen (toim.), *Kuoleman kulttuurit Suomessa*, 141–160. Helsinki: Gaudeamus.

Sumiala, Johanna

2014b Mediatization of Public Death. – Knut Lundby (toim.) *Mediatization of Communication*, 681–699. Berliini: De Gruyter.

Sumiala, Johanna

2017 “Je Suis Charlie” and the Digital Mediascape: The Politics of Death in the Charlie Hebdo Mourning Rituals. *Journal of ethnology and folkloristics* 11 (1): 111–126.

<https://doi.org/10.1515/jef-2017-0007>

Sumiala, Johanna & Lotta Lounasmeri

2016 Melkein kuolematon johtaja. Presidentti Kekkonen hautajaiset rituaalisena mediatapahtumana. *Lähikuva* 29 (2), 6–21.

<https://doi.org/10.23994/lk.58875>

Sumiala-Seppänen, Johanna & Matteo Stocchetti

2007 The Father of the Nation or Arch-Terrorist? Media Rituals and the Images of the Death of Yasser Arafat. *Media, Culture & Society* 29 (2): 336–343.

<https://doi.org/10.1177/0163443707074265>

Sumiala, Johanna & Minttu Tikka

2013 Verkko mediaetnografian tutkimuskohteena: Tapauksena uutisen etnografia YouTubessa. – Salla-Maaria Laaksonen, Janne Matikainen, & Minttu Tikka (toim.), *Otteita verkosta*, 170–192. Jyväskylä: Vastapaino.

Sumiala, Johanna & Outi Hakola

2013 Introduction: Media and Death. *Thanatos* 2 (2): 3–7.

Suominen, Jaakko

2013a Verkkovideoita joka tuubista. – Petri Saarikoski & Jaakko Suominen & Riikka Turtiainen & Sari Östman (toim.), *Sosiaalisen median lyhyt historia*, 88–118. Helsinki: Gaudeamus.

Suominen, Jaakko

2013b Johdanto – Sosiaalisen median aika. – Petri Saarikoski, Jaakko Suominen, Riikka Turtiainen & Sari Östman (toim.), *Sosiaalisen median lyhyt historia*, 9–27. Helsinki: Gaudeamus.

Turtiainen, Riikka & Sari Östman

2013 Verkkotutkimuksen eettiset haasteet: Armi ja anoreksia. – Salla-Maaria Laaksonen, Janne Matikainen, & Minttu Tikka (toim.), *Otteita verkosta*, 49–67. Jyväskylä: Vastapaino.

Wagner, Anna J. M.

2018 Do not Click "Like" When Somebody has Died: The Role of Norms for Mourning Practices in Social Media. *Social Media + Society* 4 (1): 1–11.

<https://doi.org/10.1177/2056305117744392>

Walsh, Mj

2000 Diana: The Making of a Media Saint. *Heythrop Journal-A Quarterly Review Of Philosophy And Theology* 41 (3): 388–389.

Walter, Tony

2011 Angels not Souls: Popular Religion in the Online Mourning for British Celebrity Jade Goody. *Religion* 41 (4): 29–51.

<https://doi.org/10.1080/0048721X.2011.553138>

Walter, Tony

2017 *What Death Means Now: Thinking Critically about Dying and Grieving*. Bristol: Policy Press.

<https://doi.org/10.2307/j.ctt22p7kcp>

Wilkinson, David & Mike Thelwall

2011 Researching Personal Information on the Public Web: Methods and Ethics. *Social Science Computer Review* 29 (4): 387–401.

Williamson, James, Matthew Lloyd, Charlotte Skinner & David Hocken

2011 Death and Illness as Depicted in the Media. *The International Journal of Clinical Practice* 65 (5): 547–551.

<https://doi.org/10.1111/j.1742-1241.2011.02658.x>